

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref
23/3893 -

Dato
01.09.2023

Vedr. spørsmål om regjeringsapparatets håndtering av habilitetsregelverk mv.

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 10. august 2023 til statsministeren og til statsministerens svar av i dag. Jeg er bedt om å svare for Finansdepartementets vedkommende på spørsmålene 1, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12 og 13.

Svar på komiteens spørsmål

1. Komiteen ber om at Statsministerens kontor på vegne av samtlige departementer informerer komiteen om departementenes respektive rutiner for praktisering av habilitetsreglene.

Finansdepartementet utarbeider en egen velkomstmappe med relevant informasjon for politisk ledelse i departementet som politisk ledelse får overlevert ved tiltredelse. I mappen redegjøres det for forvaltningslovens regler for habilitet og vises til omtalen av habilitetsreglene i «Håndbok for politisk ledelse» fra Statsministerens kontor. I mappen på side 15 om «Særlig relevante lover, forskrifter og instruksjer» står det om habilitet at:

«Forvaltningsloven beskriver alminnelige normer og gir konkrete bestemmelser om styring og saksbehandling for offentlig forvaltning. Av særlig relevans er bestemmelsene om habilitet. At en person er inhabil innebærer at det er forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet i håndteringen av en sak. Hvis slike forhold foreligger, forutsetter habilitetsreglene at vedkommende verken deltar i forberedelsen av en avgjørelse eller fatter avgjørelse i den konkrete saken. Disse bestemmelsene krever ofte utøvelse av skjønn. Det er den enkeltes plikt å vurdere egen habilitet. Ved tvil om habilitet kan politisk ledelse ta dette opp med

finansråd eller ADA, som igjen vil søke råd hos JDs lovavdeling om nødvendig.»

Mappen gjennomgås umiddelbart etter tiltredelse med politisk ledelse.

Embetsverket har praksis for å gjennomføre en samtale med nye statsråder for å blant annet kartlegge mulige habilitetsutfordringer. I samtalen blir statsråden bedt om å vurdere om statsråden har relasjoner som kan ha berøringspunkter med departementets ansvarsområder eller portefølje.

Det er videre fast praksis at øvrig politisk ledelse i Finansdepartementet ved tiltredelse tilbys en individuell samtale med gjennomgang av regler og bistand i konkrete vurderinger av habilitet. I samtalen deltar to ekspedisjonssjefer i departementet, hvorav den ene er leder for administrasjonsavdelingen. Det er i tillegg et uttalt stående tilbud om samtaler med departementets embetsverk for tilsvarende spørsmål i det løpende arbeidet.

Embetsverket bistår i vurdering av habilitet hos politisk ledelse i konkrete saker eller saksområde, enten som sparringspartner, eller ved å gi en rettslig vurdering når det er grunn til tvil.

Statsminister Støre viste i sitt svarbrev til komiteen 20. juli 2023 til at han gir jevnlig påminnelser til regjeringsmedlemmene om habilitetsreglene i forbindelse med forberedelsene til oppnevning av styre og råd til utnevnelser. Jeg er påpasselig med å tilsvarende minne politisk ledelse i Finansdepartementet om reglene. Jeg opplever at det er høy kunnskap og bevissthet om habilitetsregelverket i politisk ledelse og innad i embetsverket, og at den enkelte gjør løpende vurderinger av egen habilitet. Som oftest skjer vurderingene uten at de nedfelles skriftlig eller at andre i politisk ledelse eller embetsverket involveres.

5. Komiteen understreker at Stortinget har vedtatt i lov at det er hver tjenesteperson som har ansvaret for egen habilitet. Har departementene rutiner for å gjennomgå egne budsjetter og andre relevante saksporteføljer for å fange opp saksbehandling som kan bli berørt når en ny statsråd har hatt innledende samtale med departementsråden og gått gjennom mulige habilitetsutfordringer? Det bes videre om en konkret redegjørelse for hvilke rutiner Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet har for slik oppfølging av den innledende samtalen med ny statsråd.

Jeg viser til mitt svar under spørsmål 1. Dersom det konkluderes med inhabilitet eller nær grensen for inhabilitet innenfor et saksområde, vil embetsverket komme med tilråding om videre håndtering av dette, med vurdering av eventuelle konsekvenser for saksporteføljen og for konkrete saker som er til behandling i departementet eller i regjeringen.

Jeg viser også til at øvrig politisk ledelse får tilbud om samtaler med ansatte i embetsverket. En konklusjon som går ut på inhabilitet på bakgrunn av en slik samtale vil føre til konkrete endringer i den enkelte statssekretærs saksportefølje i departementet.

7. Komiteen ber om at Statsministerens kontor samler inn og oversender en oversikt over eventuelle endringer i departementenes rutiner fra 2017 til i dag for å ivareta habilitetsreglene.

Jeg viser til mitt svar under spørsmål 1. Det har ikke vært endringer i disse rutinene i tidsrommet som spørsmålet omhandler.

8. Komiteen ber om en fullstendig liste over beslutninger som statsråder har fattet eller deltatt i, hvor det i ettertid er avdekket inhabilitet.

Det er ingen saker hvor jeg har vurdert at jeg har vært inhabil i noen av de beslutningene jeg har fattet som statsråd i departementet. Det er heller ikke tilfellet i noen av de sakene som jeg har deltatt i behandlingen av i regjeringen og/eller Kongen i statsråd.

9. Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber om å få en oversikt over alle skriftlige habilitetsvurderinger som er foretatt i regjeringen fra den tiltrådte til dags dato. Det bes opplyst om hvilken dato vurderingen ble forespurt, og eventuelt når det er bedt om en tilleggsvurdering.

Jeg forstår komiteens spørsmål slik at den ber om en oversikt over alle skriftlige habilitetsvurderinger som er foretatt for politisk ledelse i inneværende regjeringssperiode. Embetsverket har bistått i skriftlige habilitetsvurderinger for to av statssekretærene i Finansdepartementet i perioden, omtalt i kronologisk rekkefølge under.

I oktober 2021 ba statssekretær Lars Erik Bartnes embetsverket å vurdere hvorvidt hans permisjon fra sin stilling i Veidekke innebærer at han ikke bør ha saker som gjelder Samferdselsdepartementet i sin saksportefølje. Embetsverkets vurdering var at det ikke forelå inhabilitet og Bartnes var enig i vurderingen av egen habilitet.

I oktober 2021 ba Bartnes videre embetsverket om å vurdere hvorvidt hans relasjon til Thorstein Thinn, finansdirektør i NBX var til hinder for at Bartnes følger opp finansmarkedsavdelingens ansvarsområde. Embetsverkets vurderte det slik at han kunne ha saksfeltet som sitt ansvarsområde, og Bartnes' konklusjon var i tråd med dette.

Embetsverket ble i januar 2023 bedt om å vurdere hvorvidt statssekretær Jakob Bjellands permisjon fra sin stilling i Sunnhordland Kraftlag tilsa at han ikke bør delta i saksbehandlingen av eller møter som omhandler regulering eller betingelser for kraftbransjen, og om saker under Olje- og energidepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Klima og miljødepartementet ikke burde være del av hans ansvarsområde. Embetsverkets vurdering var at han ikke skal ha befatning med saker som gjelder regulering eller betingelser for kraftbransjen og at nevnte departement ikke skulle inngå i hans portefølje. Bjelland var enig i vurderingen av egen inhabilitet. Ved noen etterfølgende anledninger har rammene for dette blitt ytterligere klarlagt.

I juni 2023 ba statssekretær Bartnes embetsverket vurdere om forhold rundt Bartnes' bror (deres felles hytte) tilsa inhabilitet for Bartnes i forbindelse med regjeringens behandling av Fosen-saken. I tråd med embetsverkets vurdering la Bartnes til grunn at slik saken da fremsto, syntes det ikke å foreligge inhabilitet. Bartnes har for øvrig ikke vært involvert i denne saken.

For min del har embetsverket ikke gjennomført skriftlige habilitetsvurderinger som gjelder mine forhold siden jeg tiltrådte.

10. Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber regjeringen samle en oversikt over alle tilfeller der en statsråd har bedt embetsverket om bistand til habilitetsvurdering fra regjeringen tiltrådte til dags dato. Ettersom en slik oversikt ifølge statsministerens svarbrev ikke allerede foreligger, har komiteen forståelse for at detaljeringsgraden vil variere for de enkelte oppføringene.

Gjennomgangen av mine personlige forhold avdekket ingen berøringspunkter med Finansdepartementets ansvarsområder eller saksportefølje. Jeg har hittil i regjeringensperiode i begrenset grad hatt behov for bistand fra embetsverket til å vurdere min habilitet.

11. Komiteen ber regjeringen redegjøre for eventuelle rapporteringsrutiner for politisk ledelse i departementene som omfatter privatøkonomiske forhold. Komiteen ber om at redegjørelsen inkluderer informasjon om formålet med eventuell rapportering og hvilke opplysninger som i så fall rapporteres inn til Statsministerens kontor eller til det enkelte departement.

Jeg viser i denne sammenheng til omtalen av departementets tilrettelegging for håndtering av habilitetsspørsmål under spørsmål 1. Disse rutineene omfatter også vurdering av habilitet på bakgrunn av privatøkonomiske forhold.

12. Komiteen ber om liste, fordelt på departement og statsråd, over alle utnevnelser/oppnevnelser foretatt av statsråder eller regjering til råd, styrer og andre relevante verv eller organ fra oktober 2017 til i dag.

Se vedlagt oversikt.

13. Det vises til at SMK har bedt departementene om å gjøre en grundig gjennomgang av saker der habilitet kan være tema, Jf. statsministerens svarbrev av 20. juli 2023. Komiteen ber om å få oversendt departementenes gjennomgang.

I Finansdepartementet fikk politisk ledelse av meg beskjed om at hver enkelt skal gå igjennom egen saksportefølje i departementet med henblikk på å kartlegge eventuelle habilitetsutfordringer. Dersom gjennomgangen hadde ført til at den enkelte konkluderte med inhabilitet i en konkret sak, ville dette ha blitt fulgt opp i departementet som beskrevet i mitt svar til spørsmål 5 ovenfor.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum

Vedlegg: Oversikt over alle utnevnelser/oppnevnelser foretatt av Finansdepartementet.